

Hyvinvointikeskuksen tarveselvitys

Kunnanhallitus 25.10.2021 § 291

Vihdin kunnanvaltuusto on hyväksynyt 9.11.2020 osana vuoden 2021 talousarviota strategiseksi teoksi hyvinvointikeskuksen tarvesuunnitelman laatimisen ja mahdollisen ministeriön poikkeuslupan hyväksymisen.

Vuodesta 2016 alkaen kunnat tai kuntayhtymät tai näiden omistamat yhtiöt eivät ole saaneet tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin kohdistuvia investointeja koskevia sitoumuksia, joiden arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa ilman erillistä sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupaa. Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta (548/2016) tuli voimaan 1.7.2016. Lakia muutettiin (1057/2017, 1326/2018) ja 19.12.2019 (1299/2019) ja viimeiseksi 29.10.2020 (729/2020). Laki on voimassa 31.12.2025 saakka.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyy Perusturvakuntayhtymä Karviaiselta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023. Palveluverkkoa ja palvelutasoa koskevat päätökset tekee tuleva hyvinvointialueen valtuusto ja hallitus. Hyvinvointialue on sitoutunut soteuudistusta koskevan toimeenpano- ja voimaannapolain mukaisesti vuokraamaan nykyiset toimitilat kolmeksi vuodeksi eli 31.12.2025 asti. Lisäksi hyvinvointialueella on optio jatkaa tilojen vuokrausta vuodella. Lainsäädännön asettaman 3+1 ajan jälkeen kunnan tulisi lähtökohtaisesti Kuntalain § 126 mukaisesti yhtiöittää hyvinvointialueille vuokraamat tilat.

Nykyisten toukokuussa 2021 valmistuneiden sotelaskelmien mukaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella tulisi vuoteen 2029 mennessä leikata nykyisin sotepalveluihin käytettyä rahoitusta hyvinvointialueiden rahoitusta koskevan lainsäädännön enimmäsmäärä eli 100 euroa/asukas eli noin 48 miljoonaa euroa. Jotta hyvinvointialue pystyy tuottamaan kustannustehokkaasti palvelut tulevaisuudessa, on selvää, että nykyiseen palveluverkkoon ja palvelutuotantoon on tehtävä muutoksia. Tulevaisuuden palveluverkon ja tilatarpeiden arviointi on kuitenkin haasteellista sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä Perusturvakuntayhtymä Karviaiselta väestöpohjaltaan selvästi suuremmalle noin 480 000 asukkaana Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Lisääntyvä volyyymi mahdollistaa digitaalisten palveluiden paremman kehittämisen sekä palveluiden uudelleen organisoinnin. On ennakoitavissa, että pitkällä aikavälillä osa terveysaseman nykyisistä toiminnoista pystytään järjestämään etäpalveluina sekä osa palveluista tullaan tuottamaan keskitetysti Länsi-Uudellamaalla. Tällä kehittämisellä tulee olemaan suoravaikutus myös terveysasemien tilatarpeeseen.

Terveysaseman nykytila

Nykyisen Nummelan terveysaseman tilat on rakennettu vuonna 1980 vastaamaan sen hetkistä asiakaspalvelutarvetta ja tiloihin on tehty laajennus 1986. Terveysaseman rakennusvuodesta Vihdin kunnan asukasluku on kasvanut lähes 13 000 asukkaalla. Rakennusvuoden jälkeen Nummelan terveysaseman tiloihin on siirretty Vihdin kirkonkylän hoitaja- ja lääkäritoimintoja ja samalla muita palveluja (mm. sosiaalityö, mielenterveys- ja päihdepalvelut, neuvolat) on sijoitettu uudelleen. Tämä on saanut aikaan sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintojen hajautumista.

Nummelan terveysasemalla toimii tällä hetkellä avovastaanotto, vuodeosasto, kuntoutuksen yksikkö, suun terveydenhuolto, laboratorio ja röntgen, Karviaisen hallinto sekä ateria- ja puhdistuspalvelut.

Perusturvakuntayhtymä Karviaisen arvion mukaan Nummelan terveysaseman tilat eivät kaikilta osin vastaa nykyisiä sosiaali- ja terveyspalveluiden vaatimuksia toiminnan tehokkaan järjestämisen ja asiakaspalvelun laadun sekä digitaalisten palveluiden kehittämisen näkökulmasta.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen vaikuttaa tulevina vuosina voimakkaimmin Vihdissä tapahtuva väestönkehitys. Huolimatta vuoden 2021 positiivisesta syntyvyyden kasvusta niin Tilastokeskuksen ennusteiden mukaan lasten määrä tulee vähentymään ja yli 75-vuotiaiden lukumäärä tulee kasvamaan voimakkaasti. Vihdissä väestön ikääntyminen on Manner-Suomen kunnista kahdeksanneksi nopeinta. Tämä merkitsee käytännössä ikäihmisten palveluiden ja terveyspalveluiden tarpeen kasvua ja lapsiperheiden palvelujen tarpeen vähenemistä. Terveysaseman suurin käyttäjäryhmä on tällä hetkellä yli 65-vuotiaat. Keskeisenä valtakunnallisena ja paikallisena ilmiönä on väestön polarisoituminen siten, että yhtäältä on paljon kuntalaisia, jotka käyttävät vähän julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja ja toisaalta on lisääntyvä joukko kuntalaisia, joiden palveluiden tarve kasvaa ja monimuotoistuu.

Osana sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusta on kehitetty tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaa. Kehittämistyötä ohjaa Sosiaali- ja terveysministeriö ja operatiivisesta toimeenpanosta vastaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmalla on viisi tavoitetta:

1. Palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden, oikea-aikaisuuden ja jatkuvuuden parantaminen
2. Toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön
3. Palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
4. Palveluiden monialaisuuden ja yhteentoimivuuden varmistaminen

5. Kustannusten nousun hillitseminen

Perusturvakuntayhtymä Karviaisen arvion mukaan tulevaisuuden sote-keskuksen tavoitteena tulisi olla samaan kokonaisuuteen sijoitetut sosiaali- ja terveystoimen palvelut. Toimintamallin avulla asiakas saisi ratkaisun ongelmaansa heti ensimmäisellä yhteydenotolla, eikä asiakkaat joutuisi siirtymään toimipisteestä toiseen. Samassa toimipisteessä toimiminen tuottaisi synergiaetua eri sosiaali- ja terveystoimen toimijoiden välillä. Yhteisissä tiloissa toimiminen mahdollistaisi nopeat konsultaatiot, moniammatilliset kokoukset joko asiakkaan kanssa tai pelkästään eri ammattiryhmien kanssa. Merkittävällä osalla asiakkaita tällaisella toiminnalla voitaisiin välttää päällekkäisiä ylimääräisiä palveluja. Tulevaisuuden sotekeskus mahdollistaisi myös yhdenvertaisuuden nykyistä paremman toteutumisen sekä resurssien kohdentamisen niille, joilla tarve on suurin.

Perusturvakuntayhtymä Karviaisen arvion mukaan tulevaisuuden sote-keskuksen tarpeita pystyttäisiin parhaiten toteuttamaan uudisrakentamisella. Uudisrakentaminen mahdollistaisi toiminnan suunnittelun tulevien tarpeiden eikä nykyisten tilojen perusteella.

Terveysaseman tekninen kunto

Nummelan terveysasemalle on jouduttu 1980-luvun rakentamisen jälkeen tekemään remontteja ja vuotuisia kunnostustoimenpiteitä. Terveysaseman sisäilmaa on myös tutkittu. Terveysaseman tarkemman teknisen kunnan määrittämiseksi terveysasemalle tehtiin kuntokartoitus kevään 2021 aikana.

Kuntokartoituksen perusteella rakennus on ikäänsä nähden teknisesti tyydyttävässä kunnossa ja rakennus pysyy käyttökunnossa tavanomaisin kunnossapitotoimin seuraavat viisi vuotta. Kuntokartoituksen mukaan peruskorjaustarve on 6-10 vuoden kuluessa.

Rakennuksessa on hissi, jonka kuntoa on seurattava tiiviisti. Hissi saattaa tarvita peruskorjauksen tai uusimisen seuraavan viiden vuoden aikana.

Investoinnin hinta-arvio

Tulevaisuuden terveysaseman tilatarpeita on haasteellista arvioida, koska digitaalisten palveluiden kehityksen vaikutuksia tiloihin ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluverkkoon tekemiä linjauksia ei tiedetä ennalta.

Uuden hyvinvointikeskuksen mahdollista hintaa on arvioitu karkealla tasolla naapurikuntien tuoreiden referenssien osalta (Kirkkonummi, Siuntio) ja arvioissa on huomioitu toteutuksen laajuus sekä hyvinvointikeskuksen sisältämät toiminnot. Referenssikohteiden perusteella hinta-arvio Vihdin hyvinvointikeskukselle olisi noin 40-50 miljoonaa euroa. Hankkeen toteutusaika olisi noin kolme vuotta.

Hanke edellyttäisi poikkeamislupaa sote-hankkeiden rajoituslaista.

Hyvinvointikeskuksen tarvearvio

Soteuudistusta koskevassa lakivalmistelussa on hallituksen esityksessä (241/2020) referoitu Nordic Healthcare Groupin (NHG) selvitystä sotekiinteistöistä. Selvityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon käytössä olevien kiinteistöjen pinta-ala oli yhteensä noin 14 miljoonaa m², joista kuntasektori omistaa noin 8,9 miljoonaa m². Maakuntien tilakeskus Oy:n tekemän selvityksen mukaan vuonna 2019 pelkästään kuntien soterakennuskannasta noin 8,6 prosenttia oli alle 10 vuotta, 6,8 prosenttia 10 - 20 vuotta, noin 52,0 prosenttia oli 20-50 vuotta ja 32,6 prosenttia yli 50 vuotta sitten rakennettuja kiinteistöjä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistukselle asetettujen tavoitteiden toteuttaminen tulee edellyttämään palveluverkon kehitystä, joka tulee todennäköisesti vähentämään sotekiinteistöjen määrää ja toisaalta myös lisäämään jäljelle jäävien sotekiinteistöjen vaatimustasoa.

Vihdin kunta on Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella asukas pohjaltaan neljänneksi suurin kunta ja kunnan asukas pohja täyttää esimerkiksi historiassa kunta- ja palvelurakennemuutoksessa esitetyt asukas pohjavaatimukset sosiaali- ja terveyspalveluille. Nummelan terveysaseman rakentamisesta on jo kulunut yli 40 vuotta ja on selvää, että sote palveluiden kehittyessä myös sote kiinteistölle asetetut vaatimukset ovat ajanjakson aikana kasvaneet ja tulevana vuosina sote kiinteistöjä tulee uudistaa vastaamaan tulevaisuuden sotekeskusten tarpeita. Uusi hyvinvointikeskus tukisi sosiaali- ja terveysministeriön asettamia tavoitteita tulevaisuuden sotekeskukselle ja edesauttaisi sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä niihin liittyvien työpaikkojen säilymistä Vihdin kunnan alueella.

Laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta rajoittaa kuitenkin parhaillaan tulevaisuuden sotekeskusten tai hyvinvointikeskuksen kaltaisia suuria soteinvestointeja. Suurten soteinvestointien toteuttaminen edellyttää erillistä Sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupaa. Poikkeusluvan hakeminen edellyttää tarkempaa hankesuunnitelmatasoisia suunnittelua. Kunnanvaltuuston 12.11.2012 § 59 hyväksymän tilahankkeiden toteuttamisohjeen mukaan ennen hankesuunnittelua tehdään tilahankkeista tarveselvitys, jonka hyväksyy kunnanhallitus.

Mikäli Vihdin kunta edistäisi hyvinvointikeskuksen suunnittelua ja saisi ministeriön poikkeusluvan, valmistuisi tuleva rakennus todennäköisesti siten että soteuudistusta koskevan toimeenpano- ja voimaannolain vuokraussäännökset eivät enää olisi voimassa. Tällöin hyvinvointikeskuksen vuokraamiseen ei olisi enää lainsäädännön kautta tulevaa varmuutta.

Hyvinvointikeskuksen rakentamiseen ja rakennuslaajuuteen sekä käyttöönottoon liittyy riski, mikäli rakentaminen päätetään toteuttaa

ennen hyvinvointialueiden perustamista ja ennen hyvinvointialueen palveluverkon sekä palvelutarpeen määrittelyä.

Valmistelija	Timo Tuomi, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, puh. 050 353 9749 Timo Turunen, etunimi.sukunimi(at)karviainen.fi, puh. 044 333 4751 Matti Kokkinen, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, puh. 044 042 1347 Erkki Eerola, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi ,p. 044 467 5231
Esittelijä	Kunnanjohtaja Erkki Eerola
Ehdotus	Kunnanhallitus päättää, että uuden hyvinvointikeskuksen suunnittelua ei jatketa. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toiminnan käynnistyessä edellytetään, että kunnan tilapalvelu ja johtavat viranhaltijat neuvottelevat hyvinvointialueen kanssa sotepalveluiden järjestämisestä sekä siihen liittyvästä tilatarpeesta Vihdin kunnan alueella 31.12.2025 jälkeen.
Käsittely	Keskustelun kuluessa kunnanjohtaja muutti päätösehdotustaan siten, että kunnanhallitus päättää, että uuden hyvinvointikeskuksen tarkempaa tarvesuunnittelua jatketaan Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kanssa.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan muutetun päätösehdotuksen yksimielisesti.

Kunnanhallitus 13.06.2022 § 138
545/10.03.02.00/2021

Vihdin kunnanvaltuusto on hyväksynyt 9.5.2022 § 23 kuntastrategian vuosille 2022-2025. Kuntastrategiassa on linjattu, että Vihdin kunta luo yhdessä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa edellytykset hyvinvoinnille ja turvatulle elämälle vauvasta vaariin. Lisäksi on korostettu mutkatonta yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Kunnanhallitus on 25.10.2021 § 291 käsitellyt uuden hyvinvointikeskuksen tarveselvitystä ja edellyttänyt, että kunta jatkaa yhteistyössä Perusturvakuntayhtymä Karviaisen kanssa tarkemman tarveselvityksen valmistelua.

Perusturvakuntayhtymä Karviainen on valmistellut toimintaympäristön nykytila-analyysin sekä arvion tulevien vuosien palvelu- sekä tilatarpeista suhteessa Nummelan terveysaseman nykytilaan. Tarveselvitystä on täydennetty Nordic Healthcare Groupin eli NHG:n laatimalla selvityksellä Nummelan terveysaseman tulevaisuuden käyttötarpeista. Oheismateriaaliksi liitetyt tarveselvitykset tukevat sosiaali- ja terveyspalvelujen tilojen kehittämistä pitkällä aikavälillä eli yli 5-10 vuoden periodilla.

Vuodesta 2016 alkaen kunnat tai kuntayhtymät tai näiden omistamat yhtiöt eivät ole saaneet tehdä sosiaali- ja terveydenhuollon rakennuksiin kohdistuvia investointeja koskevia sitoumuksia, joiden arvonlisäverottomat kokonaiskustannukset ylittävät viisi miljoonaa euroa ilman erillistä sosiaali- ja terveysministeriön poikkeuslupaa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä Perusturvakuntayhtymä Karviaiselta Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 palveluverkkoa

ja palvelutasoa koskevat päätökset tekee hyvinvointialueen valtuusto ja hallitus. Järjestämisvastuun siirtyessä tarveselvitysten mukainen sosiaali- ja terveystalouden tilojen kehittäminen pitkällä aikavälillä ei ole enää kunnan päätettävissä. Kuntastrategiassa linjattu tavoite ja vihtiläisten etu edellyttävät kuitenkin kunnalta aktiivisuutta asiassa ja yhteistyön tiivistämistä hyvinvointialueen kanssa hyvinvointikeskuksen edistämiseksi.

Valmistelija	Erkki Eerola, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi ,p. 044 467 5231 Timo Turunen, etunimi.sukunimi(at)karviainen.fi, puh. 044 333 4751
Esittelijä	Kunnanjohtaja Erkki Eerola
Ehdotus	Kunnanhallitus päättää, että kunnan johtavat viranhaltijat käynnistävät neuvottelut Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa uuden hyvinvointikeskuksen rakentamiseksi Vihtiin.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.
Tiedoksi	Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue